

מדריך ההשקעות המיחזור המסוכן של אפקס העושר

44

שוק ההון אריסון אחזקות ביצעה מימון מחדש לחוב בנקאי של 700 מיליון שקל

37

המהפכה התרישית במוסד הבוררות

"מה הפלא שהציבור חושש מבוררות כשהמדינה לא מעבירה תיקים להליך?"

חתי המדינה תלך לבוררות לפי הנוהל של מזוז?

ההנחיה המאפשרת למדינה להעביר לבוררות תיקים שהיא צד בהם אינה מיושמת. שר המשפטים מעוניין לעודד את יישומה באמצעות הסמכת כל שופט להפנות תיקים לבוררות לפי שיקול דעתו

תסריט

- סכסוך שווקי בהיקף הסמכות השלטת של המדינה
- סכסוך שבו מתווררת שאלה משפטית עקרונית, תקדימית או בעלת רגישות אחרת
- סכסוך שבו אין בהירות בנוגע למצב המשפטי וקיימת חשיבות בקביעת הלכה של בית משפט
- סכסוך שנוגע לציבור רחב או שהכרעה בו תשפיע על הציבור
- סכסוך שלהכרעה בו עשויה להיות השפעה על צדדים שלישיים שאינם חלק מהליך הבוררות

תסכים

- סכסוך אזרחי-עסקי או סכסוך בעל אופי מקצועי-טכני
- סכסוך שהמדינה רוצה לשמור על סודיותו, למשל כשמעורב בו מידע שחשיפתו עלולה למנוע בביטחון המדינה או ביחסי החוץ שלה
- סכסוך שבו קיימת מערכת יחסים מתמשכת עם הצד שכנגד שרוצים להמשיכה או כשמעורבים גורמים עסקיים בינלאומיים
- סכסוך שנוגע לעניינים טכניים או מקצועיים יש יתרון לביור מקצועי

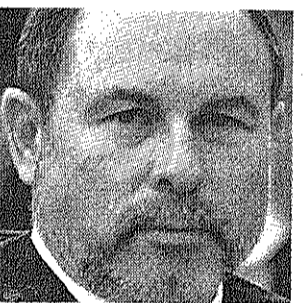
העומס מבתי המשפט, עלינו לדבר על מסה של תיקים. לדבריה, גם אם משרד ממשלתי רוצה להעביר סכסוך לבוררות, הרי שלפני פנייתו אליה מתעוררת שאלת התקציב. "תקציב זה ביורוקרטיה, וזה צרה שאין לה תשובה. ברמת החשב הבורר, כשצריך להעביר תיק בורר לבוררות יש ביורוקרטיה שצריך להביאה בחשבון". יתרה מזאת, אמרה מיארה, כשהמדינה מסכימה לבוררות, היא מעדיפה שהבורר יהיה שופט בדימוס, אבל: "אין הרבה שופטים בדימוס שהם בוררים - ואו נוצר עומס גם עליהם וגם על מוסד הבוררות".

האורחים של המדינה. "מדיניותו של רובינשטיין", הוסיף מזוז, "לא היתה גזמה של אדם אחד; היו מקרים שביססו אותה. לדעתי, הבעיה שזו מדיניות גורפת מרי". כמה מהבעיות, שהיו מנימוקי של רובינשטיין להנחיה האוסרת פנייה לבוררות, תוקנו בחוק הבוררות - עוד לפני שפוזזו פירסם את ההנחיה החדשה. אחד המחסומים היה חוסר היכולת לערער על פסק הבוררות - מה שהרתיע את המדינה "שחששה להפקיד את גורלה בידי בורר, כשלאחר מכן אין לה אפשרות לערער עליו, בעוד שבבית המשפט יש לפחות אפשרות ערכאת ערעור אחת". החוק תוקן וכיום ניתן לערער על פסק הבוררות אם הצדדים מסכימים. ההנחיה של מזוז הציבה תנאי אחר: היועץ המשפטי לממשלה הוא הגורם המוסמך היחיד להחליט על הכללת סעיף בוררות בהסכם שהמדינה צד לו, או על הפניית סכסוך לבוררות כשלא קיים בין הצדדים הסכם עם סעיף בוררות - בלא אישורו של היועץ, אין תוקף להסכמה להעביר את הסכסוך לבוררות.

מאת שני מזרחי

2009 הוציא מני מזוז, היועץ המשפטי לממשלה לשעבר, הנחיה חדשה שכונתה "מהפכה" בהתייחסות המדינה למוסד הבוררות. ההנחיה סימנה שינוי במדיניות המדינה להליכי בוררות. מזוז הודיע כי החליט לזנוח את הגישה שהנהיג קודמו בתפקיד, אליקים רובינשטיין, שלפיה "ככלל, אין המדינה מיישבת את סכסוכיה בבוררות אלא באמצעות בתי המשפט", וקבע כי המדינה תפנה לבוררות במקרים מסוימים.

שר המשפטים יעקב נאמן סבור שהמדינה משמשת דוגמה לא טובה לאזרחים בכל הקשור להפחתת העומס בבתי המשפט, משום שאינה מעבירה תיקים שהיא צד להם להליך בוררות. "מה הפלא שהציבור חושש מבוררות ומעדיף להתדיין בבתי המשפט, כשהמדינה עצמה אינה מעבירה לבוררות תיקים שהיא צד להם", אמר יעקב נאמן בפתיחת יום עיון שקיים המוסד הישראלי לבוררות עסקית ביום רביעי בנושא "המדינה כצד בבוררות". "מערכת המשפט פשוט סתומה", הוסיף נאמן, ולמרות כל הניסיונות להקל על המערכת - בין השאר באמצעות העברת סכסוכים להליכים כמו גישור, פישור ובוררות - הציבור עדיין חושש ממוסד הבוררות. התוצאה, טענת נאמן: הציבור מקבל "עיניו דין ולא צדק". הפתרון שהציג נאמן ביום העיון: "בקרב נעביר הצעת חוק שתיתן סמכות לכל שופט להעביר תיק לבוררות - לפי שיקול דעתו". באוקטובר

שופט בית המשפט העליון יורם דנציגר: בהנחיית מזוז להפנות סכסוכים לבוררות יש יתרונות רבים - אבל עדיין יש חשש של המדינה מבוררות, ואפילו הצבת מכשול

כשהמדינה היא צד לבוררות. בעניין זה התערב השופט בדימוס אמנון סטרשנוב, נשיא המוסד הישראלי לבוררות עסקית: "לפי הנחיות החשב הכללי, שופט מחוזי בדימוס זכאי לקבל 800 שקל לשעת בוררות ושופט עליון 950 שקל. למה שהם ירצו להיות בוררים בשכר כזה?".

למחוק את זכות הערעור

נשיא בית המשפט המחוזי תל אביב לשעבר, השופט בדימוס אורי גורן, כיום בורר מבוקש, אמר כי אין בסיס לחשש המדינה שמוסד הבוררות מתנהל שלא על פי הפרוצדורה והראיות הנהוגות בבתי המשפט. לדבריו, אם בוחרים בורר שהוא שופט בדימוס, הרי שדיני הפרוצדורה והראיות הם חלק משגרתו כשופט: "הוא רגיל להתנהל כך. יש את הסעיף שלפיו בורר יכול לחרוג מדיני הפרוצדורה והראיות - אבל משתמשים בזה לעתים נדירות". על התיקון לחוק המאפשר ערעור על פסק הבורר, אמר גורן בצנינות: "כולם מהללים את הערעור שמתנה בהסכמת הצדדים" - אלא שאם הבורר אינו מוכן שיערערו על החלטתו, התיקון הופך לריק מתוכו, שכן אם הצדדים רוצים את אותו בורר הם יוותרו על זכות הערעור. גורן סיפר כי באחרונה הגיע אליו תיק לבוררות: "היה כתוב בו שאפשר לערער על הבוררות. אמרתי להם שאם הם לא מוחקים את הסעיף אני לא מוכן לשמוע את התיק. כמובן שהם מחקו".

חסר לא נכון לציבור

שופט בית המשפט העליון יורם דנציגר, לשעבר עורך דין ובורר מוערך, שידוע בגישתו החיובית לבוררות ולאיי התערבות בתי משפט בפסקי בוררות, אמר ביום העיון כי בהנחייתו של מזוז יש אמנם יתרונות רבים - אבל עדיין יש חשש של המדינה מבוררות, ואפילו הצבת מכשול. לדבריו, הנחיית מזוז המבקשת להגביל את הבורר בסכום שיוכל לפסוק נגד המדינה ולפי הנוהל, המדינה יכולה "לשקול הגבלת סמכות הבורר לסכום מקסימלי שיוכל לפסוק בהכרעתו", מעבירה לציבור מסר לא נכון: מה גם שאישור היועץ המשפטי לממשלה לוקח זמן רב מדי. לדעתו, היה נכון לתת סמכות זו גם לפרקליטי המחוז, שכן המדינה לא יכולה למשוך זמן; "להפך, המדינה צריכה ללכת לבוררות כדוגמה לרצון לסיים את ההליכים במהירות המרבית". עוד אמר דנציגר: "בהליכים שהמדינה צד להם צריך לעמוד על פרוטוקול מסדר. ראוי שתהיה הקלטה של הדיונים ותמלול של ההקלטה". באשר לזכות הבורר, הוא ציין כי מדינה רשאית וצריכה לעמוד על כך שתהיה לה זכות וטו בבחירת הבורר. לדעתו, ראוי שתהיה רשימה סגורה של בוררים, רצוי שופטים בדימוס, שממנה יבחרו בורר מוסכם

בפועל, סיפר מזוז ביום העיון, לא הגיעה אליו אף בקשה כששימש יועץ משפטי לממשלה להפנות סכסוך לבוררות במקום להשאירו בבית המשפט - על אף שלדבריו, בחוזה של עבודת תשתית גדולות שמכינה המדינה יש סעיף בוררות. בעניין זה אמר עו"ד רובי בכר, כי הסיבה היחידה שהמדינה מכניסה סעיפי בוררות בחוזה תשתית היא רצונה שחברות זרות, המתעקשות על סעיף בוררות בחוזה, יבצעו עבודות תשתית גדולות. לדבריו, אם זה היה תלוי במדינה, היא לא היתה מכניסה סעיף בוררות גם לחוזה התשתית. פרקליטת מחוז תל אביב (אזרחי), עו"ד גלי מיארה, חיוקה את דבריו של מזוז וסיפרה כי לא נתקלה אפילו בפנייה מצד גופים המנהלים הליכים משפטיים מול המדינה, שבה התבקשה המדינה להסכים להעברת סכסוך לבוררות. "אם מדברים על הסרת

כשפורסם הנוהל החדש הסבירה המדינה: "פתרון סכסוכים מחוץ לכותלי בית המשפט הוא תופעה ראויה שיש לעודדה... בפרט מאחר שהמדינה מעודדת מתדיינים אחרים לפעול ליישוב סכסוכים מחוץ לכותלי בית המשפט, ראוי לה כי תנהג באותו האופן. בפתרון זה יש כדי להפחית את העומס על מערכת בתי המשפט, לקדם הכרעות מהירות בסכסוכים ולסייע בשמירה על מערכות יחסים ארוכות טווח ועל המשך שיתוף הפעולה בין הצדדים, למרות מחלוקות שנתגלו ביניהם". מזוז אמר ביום העיון כי שינוי המדיניות היה חלק ממהלך רחב יותר של פתיחות וביזור בניהול הסכסוכים

יעקב נאמן: "מערכת המשפט פשוט סתומה"